

Lunds universitet
Nationalekonomiska institutionen

Kandidatuppsats
Johannesson, Fredrik

2005-09-02

Den svenska arbetslöshetsförsäkringens effekter på långtidsarbetslösheten

Handledare
Persson, Inga

Abstract

This is an examination of the Swedish unemployment insurance system and the effects it has on the Swedish long-term unemployment. A search model is explained to give an understanding to the incentives of the unemployed. Different mechanisms that create unemployment and that could create long-term unemployment are investigated, but primarily the unemployment insurance is in focus.

The Swedish unemployment insurance has undergone several changes the last fifteen years that have improved its efficiency. The introduction of a finite duration of unemployment insurance entitlement was an important step and so was the decrease in the replacement ratio. Even so, I assess that there is still room for improvements of the incentives to search for work among the unemployed. The replacement ratio is still relatively high, not everyone is affected by the drop in benefits after 100 days, and the link between the cost of unemployment and those who set the wages are too weak. It should always be more profitable to work.

Keywords: Sweden, Unemployment, Long-term Unemployment, Job Search Incentives, Unemployment Insurance.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
1 INLEDNING	3
1.1 SYFTE	4
2 ARBETSLÖSHET	5
2.1 FRIKTIONSARBETSLÖSHET	5
2.2 SÄSONGSARBETSLÖSHET	6
2.3 STRUKTURELL ARBETSLÖSHET	6
2.4 CYKLISK (KONJUNKTUR-) ARBETSLÖSHET	7
2.5 SAMMANFATTNING – ARBETSLÖSHET	8
3 SÖKBETEENDE	9
3.1 FÖRDELNINGEN AV ARBETSERBJUDANDEN	9
3.2 LÖNEKRAVET	10
3.3 FAKTORER SOM PÅVERKAR LÖNEKRAVET	11
4 OPTIMAL ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRING	12
4.1 BEGRÄNSAD VARAKTIGHET	13
4.2 KRAV OCH SANKTIONER	14
4.3 ARBETSMARKNADSPROGRAM	15
4.4 SAMMANFATTNING – OPTIMAL ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRING	15
5 DEN SVENSKA ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGEN	16
6 LÅNGTIDSARBETSLÖSHETEN	18
6.1 DEFINITIONEN AV LÅNGTIDSARBETSLÖSHET	18
6.2 ORSAKER TILL LÅNGTIDSARBETSLÖSHET	19
6.2.1 VARAKTIGHETSBEROENDE	19
6.2.2 KUNSKAPSSKILLNADER	20
6.2.3 DEMOGRAFISKA SKILLNADER	20
6.2.4 MÄTPROBLEM	21
6.3 UTVECKLINGEN AV LÅNGTIDSARBETSLÖSHETEN	22
6.4 VILKA ÄR DE LÅNGTIDSARBETSLÖSA	23

7 ANALYS	24
7.1 ERSÄTTNINGSNIVÅN	24
7.2 ERSÄTTNINGENS VARAKTIGHET	25
7.3 BESKATTNINGEN	27
7.4 LÖNEBILDNINGEN	28
7.5 ETT LÄNGRE PERSPEKTIV	29
8 SLUTSATSER	30
9 REFERENSFÖRTECKNING	32

1 Inledning

Det här är en uppsats i Nationalekonomi inom ämnet Arbetsmarknadsekonomi. Jag har här valt att undersöka den svenska långtidsarbetslösheten närmare. Enligt klassisk arbetsmarknadsteori så borde vi inte ha någon långtidsarbetslöshet i ekonomin alls. Ändå ser vi den omkring oss och den tycks även vara bestående trots att samhället helst skulle vara utan den. Samhället (staten) har dock flera möjligheter att påverka hur långtidsarbetslösheten utvecklas.

Problemet är intressant eftersom personer som drabbas av långa perioder av arbetslöshet även riskerar negativa sociala och psykiska effekter. Det kan hävdas att arbetslöshet och särskilt under en lång tid är avvikande i samhället och därmed kan medföra social isolering och dålig självkänsla och andra negativa konsekvenser (Ura 99:11, s 7).

Uppsatsen kommer att fokusera på hur det svenska arbetslöshetsförsäkringssystemet påverkar långtidsarbetslösheten i Sverige. Som en utgångspunkt till den här uppsatsen har jag därför använt två artiklar skrivna av Peter Fredriksson och Bertil Holmgren. Båda artiklarna behandlar utformningen av ett optimalt arbetslöshetsförsäkringssystem. Den ena artikeln, med titeln "Hur ser en optimal arbetslöshetsförsäkring ut?" från 2004, är mer intuitiv och handlar om de olika instrument som finns till hands i utformningen av arbetslöshetsförsäkringen. Författarna diskuterar hur den svenska arbetslöshetsförsäkringen kan effektiviseras och göras mer optimal. Den andra artikeln, med titeln "Optimal unemployment insurance design: time limits, monitoring, or workfare" från 2005, beskriver de olika instrumentens effektivitet med en avancerad modell av ekonomin där de olika instrumenten utvärderas utifrån deras effekt på sökaktiviteten och samhällsnyttan. I denna artikel jämförs de olika instrumenten med en teoretisk, uniform försäkring som betalas ut tills den arbetslöse hittar ett nytt arbete. Författarna kommer fram till att ett system med krav och sanktioner ger bäst resultat och att ett system med arbetsmarknadsprogram (eng: Workfare) ger sämst resultat.

Som en andra utgångspunkt använder jag en rapport från AMS utredningsenhet som behandlar långtidsarbetslöshetens orsaker. De fokuserar framför allt på Sverige, men tycks inte hitta någon definitiv orsak utan beskriver istället många möjliga orsaker.

Hur en optimal arbetslöshetsförsäkring bör se ut kommer att gås igenom och senare kommer det att relateras till hur den svenska arbetslöshetsförsäkringen ser ut. Jag kommer att fästa extra vikt vid hur långtidsarbetslösheten påverkas av olika design på systemet.

Arbetslöshet och långtidsarbetslöshet kommer att förklaras med hjälp av ett par olika teorier och modeller. Jag kommer att använda mig av en modell över sökbeteendet hos de arbetslösa och framför allt visa hur olika design av arbetslöshetsförsäkringen påverkar incitamenten i sökbeteendet hos de arbetssökande.

Dessutom kommer även ett visst empiriskt material för hur långtidsarbetslösheten i framför allt Sverige utvecklats att gås igenom. Jag kommer i samband med det även att ge en bild av vilka de långtidsarbetslösa är och relatera det till vilka teorin förutsäger att de långtidsarbetslösa skulle förväntas vara.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att alltså att studera vilka effekter den svenska arbetslöshetsförsäkringen har för den svenska långtidsarbetslösheten.

2 Arbetslöshet

I grunden så består arbetsmarknaden av en funktion för utbud av arbetskraft givet av arbetarna och deras preferenser för konsumtion och fritid samt en funktion för efterfrågan av arbetskraft givet av arbetsgivarna och deras produktionsfunktioner. Utan att gå in på hur dessa funktioner definieras eller skapas så kan man konstatera att det på arbetsmarknaden skapas en jämvikt med hjälp av dessa funktioner. I jämvikt finns således en jämviktslön till vilken efterfrågan och utbudet på arbete är lika stora och därmed all arbetskraft som erbjuder sina tjänster även har arbete. Vi observerar med andra ord ingen arbetslöshet (Borjas, 2005, s 3-4). Som en rimlig utvidgning av modellen kan arbetsmarknaden delas upp i olika delmarknader såsom olika geografiska, demografiska eller yrkesmässiga delmarknader. Det finns då en jämvikt för varje delmarknad istället för en aggregerad jämvikt.

2.1 Friktionsarbetslöshet

Det finns dock flera skäl till att viss arbetslöshet kan och ibland även bör uppträda på arbetsmarknaden. För det första kan en friktionsarbetslöshet uppkomma när ekonomin drabbas av chocker. Arbetsmarknaden bör anpassa sig efter en tid, men under den tid det tar för arbetsmarknadens aktörer att anpassa sig så blir vissa arbetslösa under en period, men sett över lång tid så ska denna friktionsarbetslöshet inte ha någon större betydelse i ekonomin (Bosworth et al., 1996, s 409). Den tid som även oundvikligen krävs för att arbetslösa och arbetsgivare som matchar varandra ska lokalisera varandra räknas också som friktionsarbetslöshet. Det är inget problem för ekonomin utan den här arbetslösheten kan till och med vara ”produktiv” då den skapar information när de arbetssökande undersöker arbetsmarknaden efter arbeten som passar just denne arbetssökande. Därför ser politiker och andra inte friktionsarbetslösheten som något större problem och gör inget för att minska den (Borjas, 2005, s 483).

2.2 Säsongsarbetslöshet

Det finns även delmarknader som kännetecknas av ett tolv månaders (vanligtvis) cykliskt mönster där efterfrågan är säsongsbaserad. Under en viss period av året så behövs arbetskraften medan under andra perioder så behövs kanske ingen arbetskraft alls i den här delmarknaden. Därför observerar vi arbetslöshet som dock är av en mer temporär karaktär. Denna typ av arbetslöshet kommer att försvinna igen när vi återigen kommer till den tid på året då efterfrågan i denna delmarknad ökar igen (Bosworth et al., 1996, s 410).

2.3 Strukturell arbetslöshet

Sedan finns en betydligt allvarigare typ av arbetslöshet som oftast kallas strukturell arbetslöshet. Den uppkommer när jämvikten mellan olika delmarknader förändras i ekonomin. Delar av arbetskraftens har plötsligt kompetens som inte längre är lika användbar som tidigare och de behöver tid för omskolning och upplärning av ny kunskap. Det kan även handla om att arbetskraften måste omlokalisera, men att flytta är inte ett beslut som tas så lätt av personerna som det vore önskvärt för ekonomins effektivitet. Dessa personer som hamnar i en anpassningsperiod är de strukturellt arbetslösa och eftersom ekonomin ständigt förändras så kommer det alltid att finnas en viss mängd individer i strukturell arbetslöshet. Det tar alltid åtminstone en liten tid att skaffa den nya kunskapen och återinträda på arbetsmarknaden. Rimligen bör dock dessa arbetslösa kunna skaffa de förutsättningar som de behöver och återigen komma in på arbetsmarknaden. Den tid dessa arbetslösa spenderar i arbetslöshet är ju inte heller bortkastad för ekonomin i stort då de under tiden på ett sätt förbättrar sitt värde på arbetsmarknaden. Här finns dock ett stort problem för ekonomin eftersom det finns vakanser hos arbetsgivarna och arbetslösa arbetare men de passar inte ihop. Problemet förvärras när de strukturellt arbetslösa inte lyckas skaffa den kompetens de behöver och istället inte passar in under en längre tid på arbetsmarknaden. De arbetslösas humankapital är helt enkelt inte lika användbart längre och de måste skaffa nytt humankapital. Annars riskerar de att fastna i långvariga perioder av arbetslöshet. För att bekämpa denna typ av arbetslöshet kan staten

exempelvis skapa utbildningsmöjligheter eller underlätta omlokalisering för arbetskraften (Borjas, 2005, s 484).

En särskild form av strukturell arbetslöshet kallas teknologisk arbetslöshet. När ny teknologi eller nya processer uppkommer så är det vanligt att tidigare teknologi eller processer plötsligt är förlegade och personer som arbetade med dem blir arbetslösa. Nya arbetstillfällen skapas med hjälp av den nya teknologin eller processerna men ofta krävs en annan typ av kompetens jämfört med den som krävdes för tidigare anställda (Bosworth et al., 1996, s 410-411).

2.4 Cyklisk (konjunktur-) arbetslöshet

Det kan även finnas en ren obalans i ekonomin mellan antalet vakanser och antalet arbetssökanden. Denna typ av cyklisk arbetslöshet uppkommer när ekonomin går in i en recession. Enligt förklaringen ovan till hur marknaden fungerar och skapar jämvikt skulle marknaden anpassa sig genom en sänkt jämviktslön och alla skulle fortfarande ha arbete. Men löner är trögrörliga och anpassar sig inte så snabbt, framför allt inte neråt. Kollektivavtal och andra avtal kan även hindra arbetsgivarna från lönesänkningar när ekonomin egentligen skulle ha behövt dem. Även minimilöner kan hindra ekonomin från att skapa jämvikt. Om exempelvis en minimilön införs som ligger över jämviktslönen i ekonomin så resulterar det i att utbudet av arbetskraft till den nya lönenivån överstiger efterfrågan på arbetskraft till den nya lönenivån. Mellanskillnaden mellan utbudet och efterfrågan observerar vi som arbetslöshet (Borjas, 2005, s 484).

Trots att vi i Sverige inte har någon lagstadgad minimilön så finns det starka mer eller mindre informella regleringar på arbetsmarknaden som gör att lönerna i vissa fall inte tillåts sättas så lågt som marginalvillkoren ibland annars skulle ha satt dem. Detta innebär att vissa personer kanske har en marginalnytta i produktionen som arbetsgivarna är beredda att kompensera med en viss lön som dock inte accepteras på den svenska arbetsmarknaden. Personen fortsätter då helt enkelt att vara arbetslös. För att bekämpa denna typ av arbetslöshet bör exempelvis staten fokusera på att skapa förutsättningar i ekonomin för att återvända till jämvikten i ekonomin som de trögrörliga lönerna baseras på (ibid., s 484).

2.5 Sammanfattning – Arbetslöshet

Gemensamt för alla dessa typer av arbetslöshet är att de är av en temporär karaktär. De som drabbas av arbetslöshet borde snart hitta nytt arbete. Det gäller även de strukturellt arbetslösa under förutsättning att exempelvis staten utbildar dem och ger dem den kompetens som efterfrågas av arbetsgivarna. Även den cykliska arbetslösheten bör försvinna när ekonomin vänder uppåt igen. Därför måste vi leta någon annanstans för att hitta orsaker till att vissa personer under långa perioder är utan arbete.

3 Sökbeteende

Jag kommer här att använda en modell som försöker förklara varför vi observerar arbetslöshet i ekonomin även om ekonomin är i balans som den presenteras av Borjas. Detta är en typ av modell som oftast används vid studier av hur utbudet av arbete bestäms i ekonomin. Det är en modell där den arbetslöse aktivt söker efter arbete och den beskriver framför allt matchningsprocessen vid det som kallas friktionsarbetslöshet. Den arbetslöse (och därmed även arbetssökande) har möjlighet att få arbetserbjudanden från många olika arbetsgivare. De olika arbetsgivarna erbjuder olika arbetsmöjligheter och den arbetssökande vet inte på förhand vilken/vilka arbetsgivare som erbjuder just honom/henne den bästa arbetsituationen. Skillnaderna i arbetserbjudanden mellan de olika arbetsgivarna uppmuntrar den arbetssökande att kolla upp flera olika arbetsgivare för att hitta ett så bra arbetserbjudande som möjligt. Eftersom detta tar tid så observerar vi den arbetssökande som arbetslös under tiden som denne söker efter ytterligare information om sin situation på arbetsmarknaden. Borjas beskriver det som att vi kan se sökbeteendet som en investering i information om arbetsmarknaden (Borjas, 2005, s 487).

De mekanismer som styr individens sökbeteende i den här modellen kan sedan användas för att förstå hur de olika incitamenten i arbetslöshetsförsäkringen gör att de arbetslösa faktiskt söker mer aktivt eller snabbare accepterar arbetserbjudanden.

3.1 Fördelningen av arbetserbjudanden

De olika arbetserbjudandena består i den här typen av modeller oftast av olika löneerbjudanden, så även i grunden den här. Andra karaktäristika angående arbetserbjudandena såsom olika förmåner, pendlingsavstånd, status och risker ignoreras i modellen (eller räknas om till en förändring i löneerbjudandet). Vidare förutsätter modellen ofta en fördelning av arbetserbjudanden som är känd av de arbetslösa. De arbetslösa vet alltså

vilken den lägsta lönen de kan förvänta sig är och den högsta lönen de kan förvänta sig samt de olika sannolikheterna att bli erbjuden de olika löneerbjudandena däremellan (Borjas, 2005, s 488).

Om det hade varit kostnadsfritt för den arbetslöse att söka arbetserbjudanden så hade denne fortsatt att söka tills denne hade hittat en arbetsgivare som erbjudit den högsta möjliga lönen. Men den arbetssökande drabbas både av olika typer av direkta kostnader (t.ex. transportkostnader och olika avgifter i samband med arbetssökandet) samt alternativkostnaden av att inte acceptera sämre arbetserbjudanden och tjäna pengar istället för att fortsätta söka arbete. Detta gör att den ekonomiska avvägningen är otvetydig. Ju längre den arbetssökande söker desto mer sannolikt är det att han/hon hittar ett bra arbetserbjudande, samtidigt som ju längre sökningen pågår desto mer kostar det att hitta ett arbete (ibid, s 488).

3.2 Lönekravet

Jag har valt att kalla den minimivå på lön som den arbetssökande kräver för att acceptera ett arbetserbjudande för den arbetslöses lönekrav (eng: Asking Wage). Om ett arbetserbjudande erbjuder en lön som är lika med eller högre än lönekravet så accepterar den arbetslöse det arbetserbjudandet. Annars tackar denne nej och fortsätter sitt sökande. Detta sätt att söka kallas ett sekventiellt sökbeteende och det kan visas att denna metod att söka på är det effektivaste sättet inom denna modell för den arbetslöse att söka nytt arbete (Borjas, 2005, s 489). Det finns ett tydligt samband mellan arbetslösas lönekrav och längden på deras arbetslöshetsperiod. Ju lägre lönekrav desto kortare arbetslöshetsperiod.

För att bestämma en arbetssökandes lönekrav så undersöker vi dennes marginalvillkor. När den arbetssökande har att ta ställning till ett arbetserbjudande så har den arbetssökande en avtagande marginalintäkt med avseende på löneerbjudandet eftersom ju bättre arbetserbjudandet är desto mindre nytta medför ytterligare sökande. På motsvarande sätt har den arbetssökande en ökande marginalkostnad med avseende på löneerbjudandet eftersom ju bättre arbetserbjudandet är desto större är alternativkostnaden av att tacka nej till erbjudandet och istället fortsätta sökandet. Den arbetssökande väljer att acceptera ett arbetserbjudande då marginalkostnaden för ytterligare sökande överstiger marginalintäkten. Det potentiella löneerbjudande som innebär att marginalkostnaden och marginalintäkten är lika är det vi

kallar den arbetssökandes lönekrav. Den arbetslöse väljer att acceptera alla löneerbjudanden som är lika med eller bättre än dennes lönekrav (ibid., s 490-491).

3.3 Faktorer som påverkar lönekravet

Det finns flera faktorer som tydligt påverkar de arbetslösas lönekrav. Ett par av dessa är tydligt kopplade till arbetslöshetsförsäringen.

Men för det första är de arbetslösas diskonteringsfaktor viktig. Ett fortsatt sökande kan ju ses som en investering i humankapital och sådana investeringar ger alltid avkastning först i framtiden. Ju högre diskonteringsfaktor de arbetssökande har ju mer fokuserade på nutiden är de och de framtida förtjänsterna av mycket sökande blir lägre. Kurvan för deras marginalnytta skiftar alltså neråt och det leder till ett lägre lönekrav, ju högre diskonteringsfaktor de arbetssökande har (Borjas, 2005, s 491). De har inte tålmodet att vänta på bättre löneerbjudanden utan accepterar lägre erbjudanden med därtill tillhörande kortare arbetslöshetsperioder.

Kanske den största faktorn som påverkar sökkostnaderna är dock alternativkostnaden. I avsaknad av arbetslöshetsförsäkring skulle alternativkostnaden av att inte acceptera ett arbetserbjudande vara lönen för varje dag av sökande efter att den arbetssökande tackat nej till dess denne finner ett arbete. Arbetslöshetsförsäkringssystemet kompenserar dock den arbetssökanden eftersom denne inte upplever hela alternativkostnaden utan endast mellanskillnaden mellan att acceptera ett arbetserbjudande och att få arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetsförsäkring reducerar alltså marginalkostnaden av arbetssökande och leder därmed följaktligen till ett högre lönekrav (ibid., s 491).

Tiden är också en viktig faktor för hur lönekravet bestäms. Om marginalintäkterna och marginalkostnaderna varit konstanta över tiden så bör även lönekravet vara konstant över tiden. Men det är betydligt mer troligt att sannolikheten att undslippa arbetslöshet ökar med tiden, eftersom sökandet är kostsamt. Förr eller senare har en arbetssökande inte längre råd att behålla sitt (höga) lönekrav utan tvingas sänka det för att komma ur arbetslösheten. Den sökande kommer nu att acceptera arbetserbjudanden som skulle ha avvisats i början av den arbetssökandes arbetslöshetsperiod (ibid., s 493). Arbetslöshetsersättningen kan genom att justera varaktigheten i systemet påverka hur snabbt lönekravet förändras.

4 Optimal arbetslöshetsförsäkring

Det absolut främsta skälet till att över huvudtaget använda en arbetslöshetsförsäkring är att utjämna inkomstskillnader för individer som drabbas av arbetslöshet. Annars skulle en period av arbetslöshet vanligtvis förändra tillvaron för individen och dennes familj etc. i en så stor grad på ett negativt sätt att samhället valt att hjälpa till. Samtidigt som arbetslöshetsförsäkringen hjälper de arbetslösa till att behålla någorlunda vanliga levnadsvillkor så gör den också att de har sämre incitament att söka nytt arbete. Dessutom leder en mer generös arbetslöshetsförsäkring till ett tryck uppåt på lönenivån, vilket också måste vägas mot försäkringsaspekten i systemet (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 22). Utan arbetslöshetsförsäkring skulle de arbetslösa tvingas söka nytt arbete mer intensivt vilket skulle vara mer ekonomiskt effektivt. Arbetslösa individer är ju i grunden ett slöseri med resurser i samhället.

När ett arbetslöshetsförsäkringssystem ska utformas så optimalt som möjligt måste hänsyn alltså tas till båda dessa områden. Systemet måste ge den ersättning som samhället finner rimlig samtidigt som det ska ge tillräckliga incitament för de arbetslösa så att de utför ett rimligt intensivt sökande efter nytt arbete. För att ge en översikt av hur ett optimalt arbetslöshetsförsäkringssystem kan utformas så kommer jag framför allt att använda mig av två artiklar skrivna av Fredriksson och Holmlund. De är till viss del riktade just mot det svenska systemet och behandlar endast indirekt långtidsarbetslöshet. Båda artiklarna bygger på modeller som liknar den modell för sökbeteende som jag tidigare beskrivit.

Inom ett arbetslöshetsförsäkringssystem finns flera olika instrument som behandlas i artiklarna som kan användas på olika sätt för att skapa olika förutsättningar för de arbetslösa. Tre olika alternativ beskrivs särskilt noggrant. De är (1) ersättningens varaktighet, (2) olika krav och sanktioner i samband med utbetalning av ersättningen samt (3) aktiv arbetsmarknadspolitik. De är alla instrument som kan påverka incitamenten att söka arbete utan att påverka försäkringsaspekten i systemet (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 22).

I artikeln av Fredriksson och Holmlund från 2005 så skapar de en jämviktsmodell som visar sökintensitet och samhällets välfärd för de olika alternativen. Varje alternativ undersöks

för sig och jämförs med en variant där alla arbetslösa erhåller samma ersättning och dessutom under obegränsad tid (eller tills de får nytt arbete naturligtvis). Där kommer de fram till att ett system med krav och sanktioner är det bästa för arbetarna (ersättningen blir mest generös med bibehållen sökintensitet) medan ett system med arbetsmarknadsprogram står sig sämst mot de båda andra alternativen. Dock är även detta alternativ bättre än grundalternativet (Fredriksson – Holmlund, 2005, s 5).

4.1 Begränsad varaktighet

En analys av hur en tidsbegränsad arbetslöshetsersättning påverkar sökbeteendet hos de arbetslösa utfördes först av Mortensen (1977) och den ligger fortfarande till grund för de flesta analyser på området. De grundläggande resultaten från den analysen är för det första att individernas reservationslön sjunker ju närmre slutet av ersättningsperioden (utförsäkring) individen kommer. Det innebär alltså att fler och fler lämnar arbetslösheten ju närmre utförsäkringen de kommer. För det andra så ökar värdet av ett arbete för dem som inte är berättigade till arbetslöshetsersättning när ersättningsnivån höjs eftersom arbetslöshetsförsäkringen bygger på att individen faktiskt har haft ett arbete. Det leder till att fler personer accepterar arbetserbjudanden när ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen höjs. Slutligen så kommer en ökning av ersättningsnivån även att höja reservationslönen bland dem som nyligen blivit arbetslösa medan de som är nära utförsäkring istället sänker sin reservationslön (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 24).

En modifiering av en ren utförsäkring är att gradvis minska ersättningen varefter perioden av arbetslöshet fortskrider istället för att ha en konstant nivå av ersättningen under hela arbetslöshetsperioden (det mest extrema vore att ha en konstant ersättning utan slutdatum). En gradvis sänkning av ersättningen är mer optimal eftersom incitamenten att söka arbete stärks efter hand. Samtidigt får den arbetslöse en högre ersättning i början, så att försäkringsvärdet är detsamma som med en konstant ersättningsnivå. Detta gör att de som (slumpvis) drabbas av arbetslöshet inte påverkas alltför mycket under förutsättning att de inom rimlig tid hittar ett nytt arbete. Om de inte söker tillräckligt intensivt (vilket antas leda till nytt arbete) så sjunker dock deras ersättning mer och mer vilket leder till försämrade levnadsstandard och lägre reservationslöner, som i sin tur gör att incitamenten att hitta ett nytt

arbete ökar. Samtidigt skapas ett lönetryck uppåt eftersom det framför allt är ersättningsnivån i början av en arbetslöshetsperiod som är viktig vid löneförhandlingar (ibid., s 25).

Eftersom ersättningen i början av en arbetslöshetsperiod i ett system med avtagande ersättning är ganska hög så skapas incitament för ett ökat inflöde till arbetslösheten. Det finns ju mindre anledning att arbeta hårt eftersom ett avskedande innebär en gynnsam period just därefter. Detta motverkas av ett införande av en karenperiod i början av tiden av arbetslöshet då den nyligen arbetslöse oftast inte får någon ersättning alls (ibid., s 26).

4.2 Krav och sanktioner

I princip alla existerande arbetslöshetsförsäkringssystem innehåller någon form av krav på att aktivt söka arbete (och/eller att acceptera anvisade arbeten). För att säkerställa att de arbetslösa faktiskt söker arbete används någon form av övervakning som oftast sköts av en arbetsförmedling. De som inte uppfyller de krav som ställs på de arbetssökande drabbas av någon typ av sanktioner, den mest drastiska därav är en fullständig indragning av arbetslöshetsersättningen. Ju större risk att drabbas av sanktionerna samt ju hårdare sanktionerna är, desto mer ökar incitamenten att aktivt söka arbete för de arbetslösa. Övervakarna (staten/försäkringskassan etc.) har alltså att välja mellan strängare sanktioner och/eller ökad övervakning om de vill höja sökaktiviteten med sina instrument. Om systemet fungerat perfekt (inga oskyldiga drabbas av sanktioner) och de arbetslösa är riskneutrala så skulle ett system med maximala sanktioner och små övervakningsinsatser vara optimalt. Detta beror på att sanktionerna inte innebär något speciellt stor kostnad för övervakarna medan den faktiska kontrollen kostar jämförelsevis stora resurser för övervakarna (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 27).

I ett optimalt arbetslöshetsersättningssystem bör övrig design av arbetslöshetsförsäkringen inkludera någon form av kontroll och sanktioner. Det beror på att fördelarna för samhället av de förbättrade incitamenten för aktivt sökande på grund av risken för sanktioner överväger alla rimliga kostnader för övervakningen. Detta gäller även om det optimala systemet är av en tidsbegränsad variant (ibid., s 28).

4.3 Arbetsmarknadsprogram

Denna typ av program i arbetslöshetsersättningssystemet fyller framför allt funktionen att sortera de arbetslösa som faktiskt är intresserade av att försöka hitta nytt arbete från de arbetslösa som enbart är intresserade av att bärga ersättning. Att kräva någon form av arbetsinsats för att få behålla ersättningen ger samtidigt ökade incitament att söka ett nytt arbete istället. Vid utformningen av ett system med arbetsmarknadspolitiska program är det alltså viktigt att de som vill söka arbete får större nytta av att delta i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna än de får genom att dra sig ur systemet. De som däremot inte är intresserade av att söka nytt arbete utan enbart vill ha så mycket ersättning som möjligt ska ha större nytta av att lämna systemet och därmed slippa delta i arbetsmarknadspolitiska program än de har av att stanna (Fredriksson – Holmlund, 2005, s 23).

De arbetsmarknadspolitiska programmen kan också fungera som ett hot för de arbetslösa eftersom de riskerar att hamna i ett program istället för att spendera sin tid som fritid (och sökande efter arbete). Detta gör att incitamenten att aktivt söka arbete ökar eftersom det är ett riktigt dåligt alternativ för den arbetslöse att hamna i ett program (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 30).

4.4 Sammanfattning – Optimal arbetslöshetsförsäkring

En arbetslöshetsförsäkring finns för det första till, eftersom ett slopande av densamma bedöms innebära alldeles för stora ekonomiska störningar för dem som drabbats av arbetslöshet. Krav och sanktioner samt ett tidsbegränsat system förbättrar systemet så till vida att det ges bättre incitament för de arbetslösa att aktivt söka nytt arbete. Därmed blir de genomsnittliga arbetslöshetsperioderna kortare vilket medför att en generösare ersättning kan erbjudas de arbetslösa. Arbetsmarknadsprogram sorterar bort dem som inte vill söka arbete men medför inga förbättrade incitament för dem som är kvar. Därmed ger det alternativet sämst resultat.

Arbetslöshetsersättningen bör vara avtagande och absolut ha en tidpunkt för utförsäkring, båda delarna för att skapa starka incitament att aktivt söka nytt arbete. Även ett inslag med krav på att de arbetssökande upprätthåller en viss sökintensitet med medföljande kontroll och sanktioner är optimalt för arbetslöshetsförsäkringen. Risken att drabbas av sanktioner minskar ju mer den arbetssökande söker och därmed förbättras incitamenten.

5 Den svenska arbetslöshetsförsäkringen

Hela denna sammanfattning av det svenska arbetslöshetsförsäkringssystemet är hämtad från Fredriksson och Holmlund (2004, s 23-24). Den svenska arbetslöshetsförsäkringen består av två delar. Den första delen är en obligatorisk grundförsäkring, medan den andra delen är en frivillig inkomstförsäkring. Grundersättningen är högst 320 kr per dag, medan inkomstförsäkringen ersätter 80 procent av den arbetslöses uteblivna inkomst. Systemet har ett tak som innebär att den högsta ersättning som kan erhållas är 730 kr per dag och dessutom endast under de 100 första arbetslöshetsdagarna. Efter de dagarna är det maximala beloppet istället 620 kr per dag. Förutom den avtagande ersättningen så innehåller det svenska systemet även fem karensdagar som innebär att under de fem första arbetslöshetsdagarna så betalas ingen ersättning alls ut till den nyligen arbetslöse.

För att få ta del av inkomstförsäkringen krävs att personen i fråga är med i en arbetslöshetskassa under minst ett år. De flesta arbetslöshetskassor är starkt kopplade till fackföreningarna och oftast innebär medlemskap i en fackförening automatiskt deltagande i en arbetslöshetskassa. Det gör att cirka 70-75 procent av de arbetslösa i Sverige omfattas av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. För att få någon ersättning alls krävs även att ett arbetsvillkor är uppfyllt av den arbetslöse. Detta innebär att denne måste ha arbetat minst 70 timmar i månaden i minst sex månader de senaste 12 månaderna före perioden av arbetslöshet startade (alternativt 450 timmar under sex sammanhängande månader).

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen har genomgått en hel del förändringar de senaste 10-15 åren. För det första var kompensationsgraden högre tidigare. I början av nittiotalet var den fortfarande 90 procent av den uteblivna inkomsten (upp till det dåvarande taket). Den sänktes dock till 80 procent år 1993 och då sänktes även taket i systemet. Under en kortare period från 1996 sänkes kompensationsgraden ytterligare till 75 procent med från och med slutet av 1997 har den legat på 80 procent av den arbetslöses uteblivna inkomst. Under flera år från 1993 till början av 2000-talet låg även taket fast, vilket var ogynnsamt framför allt för höglönlade arbetslösa. Fler och fler arbetslösa nådde efter hand taket i försäkringen eftersom lönerna steg år efter år, till skillnad från taket i arbetslöshetsförsäkringen. I mitten av 2001 höjdes därför taket för de första 100 dagarna och i

mitten av 2002 höjdes det taket ytterligare till den nuvarande nivån samtidigt som taket för dagarna efter de första hundra också höjdes.

Ytterligare ett par viktiga förändringar för arbetslöshetsförsäkringssystemet infördes under 2001. Ett krav på att de arbetslösa ska vara beredda på att vidga sitt "sökområde" efter 100 dagars arbetslöshet infördes. Dessutom ändrades reglerna för sanktioner så att de arbetslösa som inte uppfyller de krav som ställs på aktivt sökande drabbas av mildare sanktioner än tidigare. Det kompenseras av att sanktioner nu kan utfärdas oftare och mer systematiskt än tidigare. Slutligen så infördes en formell tidsbegränsning för ersättnings varaktighet på 300 dagar (60 veckor). Inte heller ska deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder göra att den arbetslöse återkvalificerar sig för fortsatt ersättning. Dock finns det även i det nya systemet möjligheter att erbjuda arbetssökande som riskerar utförsäkring ytterligare ersättningsperiod. Därför hävdas det av Fredriksson och Holmlund att det fortfarande är oklart hur bindande tidsbegränsningen faktiskt är.

6 Långtidsarbetslösheten

Det är något som känns lite fel med långtidsarbetslöshet. Personer borde som tidigare beskrivits vanligtvis bli arbetslösa mest av en händelse och de borde även vanligtvis få ett arbete snart igen. Om det vore enkelt att urskilja vad långtidsarbetslösheten beror på så skulle någon vid det här laget dock ha ordnat detta och arbetslösa skulle inte längre riskera att drabbas av en långvarig period av arbetslöshet. Men det är naturligtvis så att många faktorer påverkar de individer som hamnar i en situation av långvarig arbetslöshet. Det kan ju trots det vara så att faktorerna spelar in olika mycket i de arbetslösas situation och olika faktorer kan vara mer eller mindre möjliga att påverka för (framför allt) politikerna. Slutligen kan kanske utformningen av arbetslöshetsförsäkringssystemet påverka de arbetslösas situation på olika sätt som antingen främjar eller motverkar långvariga arbetslöshetsperioder. Jag använder i detta kapitel framför allt en utredning från AMS med titeln ”Om långtidsarbetslöshetens orsaker” från 1999.

6.1 Definitionen av långtidsarbetslöshet

AMS definierar långtidsarbetslösa som personer som saknat arbete i mer än sex månader (eller mer än 100 dagar för personer under 25 år). AMS utnyttjar dock även ett annat mått vilket är långtidsinskrivna utan arbete under mer än två år. Internationellt används ofta ett år utan arbete som gräns för långtidsarbetslösheten. Ett problem med det vanliga måttet är att perioder av arbetslöshet ofta avbryts av perioder i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessa perioder reflekterar inte egentligen möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden, så ett mer korrekt mått vore period i arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder (Ura 1999:11, s 8). Detta skulle mer korrekt visa den period utan arbete personen upplevt, anser även jag. Dessutom är det vanligt att de arbeten som långtidsarbetslösa får är tillfälliga och ofta är personerna snart tillbaka i arbetslöshet. Den rapport som mycket av detta kapitel baseras på

beskriver långtidsarbetslösa som personer som under lång tid saknat fast arbete (ibid., s 9). Detta kan man få fram genom att göra en uppföljningsstudie av de personer som var arbetslösa ett visst datum och studera deras situation på arbetsmarknaden exempelvis två år senare och hur deras arbetslivserfarenhet varit under de gångna åren. Det är dock inte det lättaste eftersom det kräver individdata som dessutom är strukturerat på ett lämpligt sätt. Tyvärr används termen långtidsarbetslös om lite olika längd på perioden utan arbete av olika författare, men det är minst sex månader i alla fall.

6.2 Orsaker till långtidsarbetslöshet

Jag har tidigare beskrivit orsaker till att arbetslöshet uppkommer initialt. Långtidsarbetslöshet är sedan något som drabbar några av dem som blev arbetslösa. Det finns ingenting i de tidigare modellerna av arbetslöshet som förklarar varför vissa personer snabbt hittar ett nytt arbete medan andra personer inte hittar ett nytt arbete på flera år, om ens någonsin igen. Jag kommer nu att gå igenom ett par förslag till varför vissa arbetslösa trots allt fastnar i långa perioder av arbetslöshet.

6.2.1 Varaktighetsberoende

Ett första förslag handlar om något som kallas negativt varaktighetsberoende. Detta innebär att det faktum att den arbetslöse varit arbetslös i en längre period i sig självt leder till minskade chanser för den arbetslöse att hitta ett arbete (Ura 1999:11, s 25). Detta samband skulle kunna bero på ett par antaganden på arbetsmarknaden som jag beskriver kort här.

En längre period av arbetslöshet kan för det första leda till att den arbetslöse misströstar och därför söker allt mindre. En person som av en slump inte snart finner ett arbete skulle alltså kunna tänkas börja ge upp och minska sin sökaktivitet. Detta leder i sin tur till att denne personens chanser att hitta ett arbete faktiskt minskar och perioden av arbetslöshet blir allt längre. Personen hamnar i en form av ond cirkel och dennes period av arbetslöshet blir följaktligen längre och längre (ibid., s 25).

För det andra kan arbetsgivare uppfatta långtidsarbetslösa annorlunda än andra arbetssökande. De kan anta att kompetensen hos de långtidsarbetslösa försämrats eller åtminstone inte uppdateras och därför föredrar att anställa personer med mer aktuella

arbetslivserfarenheter eller färsk utbildning. De kan även uppfatta långtidsarbetslösheten som ett tecken på att andra arbetsgivare före dem valt att inte anställa personen i fråga (ibid., s 26). Även i detta fall så kan alltså en slump som gör att en person går arbetslös en längre period leda till en faktisk minskning i möjligheterna för denne personen att hitta arbete.

Sammantaget kan detta leda till att personer som väl hamnat i långtidsarbetslöshet får väldigt svårt att ta sig ur dilemmat. Det vore ett slöseri med samhällets resurser då de långtidsarbetslösa vill ha arbete och arbetsgivarna vill ha arbetare, men på grund av felaktiga antaganden så finns det istället vakanser på arbetsplatserna.

6.2.2 Kunskapsskillnader

På senare år har en helt annan populär ansats om problemet med den ökande arbetslösheten i stort varit att de arbetslösa inte har den kompetens som arbetsgivarna söker. Ofta likställs personers kompetens med deras formella utbildning och även om det förmodligen inte stämmer helt, så är det både en ganska rimlig och framför allt praktisk likställning om man ska kunna arbeta med konceptet. Efterfrågan på mer kompetent eller välutbildad arbetskraft har ökat kraftigt de senaste årtiondena men det har ju även utbudet av välutbildade. Problemet skulle då vara om det inte råder jämvikt mellan den ökade efterfrågan och det ökade utbudet. Lediga platser skulle då kunna kräva mer kompetens än vad de som går arbetslösa har (Ura 1999:11, s 35).

Detta skulle vara en direkt effekt av den strukturella arbetslöshet som tidigare beskrivits när de arbetslösa inte får den utbildning och kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna fylla de vakanser som finns inom områden som kräver nya kunskaper.

6.2.3 Demografiska skillnader

Det finns även ett antal karaktäristika hos de arbetslösa som de inte själva kan påverka i särskilt stor utsträckning men som tycks ha betydelse för risken att hamna i perioder av långtidsarbetslöshet eller att kanske till och med aldrig igen återinträda på arbetsmarknaden. Faktorer som exempelvis ålder, kön, etnisk bakgrund och handikapp är naturligtvis mycket svåra att påverka men tyvärr så kan de inverka på möjligheten att hitta ett arbete (Ura 1999:11, s 37).

Störst effekt har åldern. Ungdomar under 24 år är de som har störst möjligheter att hitta arbete, medan sannolikheten sedan håller sig stabil tills 50-årsåldern. Därefter avtar

möjligheten att hitta arbete snabbt tills pensionsåldern. Anledningen skulle kunna vara en uppfattning bland arbetsgivarna att äldre saknar den kompetens som krävs nuförtiden. Det skulle även kunna vara så att äldre söker mindre intensivt och kanske till och med inte förväntar sig att hitta arbete igen (ibid., s 37-38).

Näst efter åldern är det en utländsk bakgrund som medför störst problem för den arbetslöse att hitta arbete. Utomnordiska invandrare har det allra svårast och det skulle kunna bero på bristande kunskaper i svenska, med även ren diskriminering kan tänkas ligga bakom (ibid., s 39).

6.2.4 Mätproblem

Det finns dock problem med att empiriskt fastställa dessa orsakssamband. Ett statistiskt samband mellan chansen att hitta arbete och den period en person varit arbetslös visar troligen snarare en sorteringseffekt bland de arbetslösa. Det är inte alldeles orimligt att anta att alla de personer som råkar bli arbetslösa vid en viss tidpunkt har olika karaktäristika och att de blivit begåvade med olika mått av duglighet och driftighet. Det är sedan inte orimligt att anta att de som är mest begåvade och socialt kompetenta är de som snarast lyckas hitta nytt arbete, medan de som är allra sämst lämpade för arbetslivet är de som har svårast att hitta nytt arbete. Efter ett antal månader är det dessa personer som är kvar i arbetslösheten och det har skett en sorteringseffekt bland dem som ursprungligen blev arbetslösa.

Sannolikheten att undslippa arbetslösheten är alltså inte lika för alla arbetslösa och de som har sämst förutsättningar på arbetsmarknaden är även dem som har hamnat i långtidsarbetslöshet. Detta är inte ett argument för att de aldrig skulle bli anställda igen (de har ju varit anställda tidigare) utan snarare att det tar mycket lång tid för dessa individer att hitta ett nytt arbete. Det gör även att statistiken visar ett samband om att det blir svårare att undslippa arbetslöshet ju längre period av arbetslöshet en person har bakom sig trots att det på grund av en heterogenitet bland de långtidsarbetslösa egentligen bara visar att de med bäst förutsättningar att undslippa arbetslöshet gör det först och de med sämre förutsättningar utgör en större och större andel av de arbetslösa allt eftersom månaderna går (Ura 1999:11, s 26). Efter en korrigering för olika observerbara demografiska skillnader finns ett kraftigt samband kvar som tyder på att de långtidsarbetslösa blir mer och mer oanställningsbara.

En ytterligare viktig faktor finns dock som tydligt kan påverka statistiken till att indikera att det blir svårare att hitta arbete ju längre perioden av arbetslöshet fortskrider och det är återanställningar. En stor andel av dem som snabbt hittar arbete igen efter att de har

blivit arbetslösa blir i realiteten återanställda av samma arbetsgivare som de tidigare arbetade för. Många branscher upplever varierande efterfrågan under olika konjunkturer eller säsonger och behöver justera mängden arbetskraft de utnyttjar därefter. Att återanställa tidigare anställda innebär lägre kostnader för arbetsgivaren på flera sätt. Kostnaden för att komma i kontakt med lämpliga sökande, urvalskostnader, kostnader för introduktion och upplärning samt kostnaden i händelse av felrekrytering försvinner eller minimeras om arbetsgivaren väljer att återanställa tidigare anställda som arbetsgivaren redan känner väl till (ibid., s 29).

Detta gör alltså också att statistiken blir missvisande. För dem som inte blir återanställda är kanske sannolikheten att undslippa arbetslöshet lika stor vecka efter vecka, men den totala statistiken visar att det är svårare för dem som varit arbetslösa längre. Egentligen är det istället många av dem som den totala statistiken visat större sannolikhet att undslippa arbetslöshet som helt enkelt blivit återanställda. Korrigeras statistiken även för att ta hänsyn till återanställningar så finns inte längre något som tyder på att ett negativt varaktighetsberoende har effekter på långtidsarbetslösheten (ibid., s 28)

6.3 Utvecklingen av långtidsarbetslösheten

Precis som i många andra västeuropeiska länder har den svenska arbetslösheten övergått till att innehålla fler och fler långtidsarbetslösa. När arbetslösheten ökade under sjuttio-, åttio- och nittioalet så stannade den varje gång också kvar på en något högre nivå även efter att ekonomin vände uppåt igen. Samtidigt så ökade andelen långtidsarbetslösa kraftigt i de flesta länderna. Det är även möjligt att den ökande mängden långtidsarbetslösa är en viktig orsak till att arbetslösheten i stort stannat på en högre nivå (Ura 1999:11, s 4).

Själv har jag tillgång till långtidsarbetslöshetssiffror från 1992 tills nu (se bilaga 1). I tabell 3 syns det att andelen långtidsarbetslösa av alla arbetslösa varit relativt stabil under dessa år. Antalet långtidsarbetslösa ökade dramatiskt under de krisdrabbade åren 1992 till 1996 samtidigt som den totala mängden arbetslösa också ökade enormt (se tabell 1 och tabell 2). Under den perioden var andelen långtidsarbetslösa något högre vilket jag inte finner särskilt anmärkningsvärt med tanke på den i övrigt höga arbetslösheten som drabbade Sverige just då. När arbetslösheten ökar på det viset så är det uppenbarligen svårare att få arbete än tidigare år för alla och rimligen även för dem som redan är arbetslösa. Därför bör ju andelen långtidsarbetslösa öka något enbart på grund av den ökade totala arbetslösheten.

6.4 Vilka är de långtidsarbetslösa

Under den svåra lågkonjunkturen i början och mitten av nittioalet så slog arbetslösheten och därmed även långtidsarbetslösheten mot alla grupper i samhället. Dock hade de som är svagast på arbetsmarknaden (unga med lite arbetslivserfarenhet samt ensamstående föräldrar, framför allt kvinnor) störst svårigheter, mycket beroende på att de är starkt överrepresenterade bland de kategorier av utbildningsnivå som drabbades särskilt hårt av arbetslösheten. Trots att alla grupper, oavsett ålder, utbildning eller socioekonomisk tillhörighet, drabbades procentuellt lika hårt så ökade det faktiska antalet bland lågutbildade enormt eftersom det redan fanns flest arbetslösa i den kategorin (Lundborg, 2000, s 247).

Detta innebär att teorin om att de långtidsarbetslösa saknar de kunskaper som krävs förmodligen inte är hela sanningen. Även andra undersökningar i Sverige visar att de arbetslösa inte skiljer sig väsentligt i utbildning jämfört med dem som har ett arbete. När det gäller utbildning bland dem med längre perioder av arbetslöshet så finns det exempelvis en undersökning som följt upp ett urval av de svenskar som var arbetslösa 1994 och deras situation 1999. Det visade sig att åldern var avgörande för vilken betydelse utbildning har. Bland de yngre åldersgrupperna var sannolikheten för en person som var arbetslös 1994 att återigen vara arbetslös 1999 betydligt högre för de lågutbildade. Risken för dem med allra minst utbildning var 29 procent jämfört med 8 procent för de mest utbildade. Risken att inte komma ur arbetslösheten ordentligt ökar sedan för varje åldersgrupp samtidigt som skillnaderna mellan de lågutbildade och de högutbildade jämnar ut sig. I den äldsta åldersgruppen är det 47 procent risk för de minst utbildade och 51 procent för de mest utbildade (Ura 1999:11, s 34).

Andelen långtidsarbetslösa har som sagt hållit sig relativt konstant under de senaste dryga tio åren. Däremot visar siffrorna i tabell 2 att den åldersmässiga sammansättningen bland de långtidsarbetslösa förändrats mellan krisåren i början och mitten av nittioalet och de senare åren. För tio år sedan var drygt hälften av de långtidsarbetslösa i åldern 25-49 år, men nu är det under hälften och det absoluta antalet har minskat radikalt. För dem under 25 har minskningen varit procentuellt ännu kraftigare, medan det finns nästan lika många långtidsarbetslösa över 50 år som det fanns för tio år sedan. Det har alltså skett en relativ förskjutning bland de långtidsarbetslösa som tyder på att de äldre är de som har allra svårast numera att komma tillbaka in på arbetsmarknaden. Den åldersmässiga fördelningen bland de långtidsarbetslösa skiljer sig alltså från fördelningen bland de arbetslösa i stort.

7 Analys

Hur en arbetslöshetsförsäkring exakt är konstruerad beror naturligtvis till viss del på vilken betoning de styrande vill ha på försäkringen. De kan välja mellan att fokusera på att skapa starka incitament för de arbetslösa att snabbt söka nytt arbete eller att fokusera mer på att försäkringsskyddet ska ge en någorlunda bevarad inkomst för den arbetslöse och därmed ge mer tid för denne att söka de arbeten som bäst matchar den arbetslöses kompetens. Fast arbetslöshetsförsäkringen kan konstrueras med olika avsikter, så är det möjligt att reglera de olika instrument som finns tillgängliga mer eller mindre optimalt.

7.1 Ersättningsnivån

Ett av de viktigaste instrumenten i arbetslöshetsförsäkringen är själva ersättningsgraden i systemet. Sverige har här gått från en högre nivå på 90 procent av förlorad inkomst till en nivå på 80 procent av förlorad inkomst. Trots sänkningen ligger Sverige på en internationellt hög ersättningsnivå. Exempelvis har USA, som har lokala variationer, en ersättningsnivå där de flesta delstaterna ligger kring 40 procent av den förlorade inkomsten.

En beräkning av Jonathan Gruber som behandlar ersättningsnivån som konsumtionsutjämnning indikerar att en ersättningsnivå på 84 procent av den förlorade inkomsten krävs för att fullständigt utjämna konsumtionsmöjligheterna för de arbetslösa (Gruber, 1997, s 195). Därför anser jag att den nuvarande svenska ersättningsnivån på 80 procent snarast bör ses som en maximal ersättningsnivå. En höjning till tidigare nivåer ska alltså inte vara något alternativ då själva försäkringsaspekten inte förstärks på ett rimligt sätt i så fall. De arbetslösa skulle ju då snarast få ökade konsumtionsmöjligheter på övriga samhällets bekostnad.

Det finns många studier som visar att en ökad ersättningsnivå innebär längre arbetslöshetsperioder. En summering av amerikanska undersökningar visar att en ökning av

ersättningsnivån med 25 procent skulle öka den genomsnittliga arbetslöshetsperioden med mellan 15 och 25 procent (med amerikanska parametrar). Dessutom visar undersökningarna givetvis att det är så att de mest lågavlönade får en hög andel av sin tidigare lön, medan många högavlönade får en betydligt lägre del av sin tidigare inkomst eftersom de når taket. Det innebär att de lågavlönade är de som får minst incitament att söka arbete och detta kan vara en av de viktigare orsakerna till att de lågavlönade uppvisar längre arbetslöshetsperioder än de mer välavlönade (Borjas, 2005, s 494-495).

Det har även utförts experiment, i exempelvis Illinois och Pennsylvania, där slumpvalda arbetslösa hamnade i en testgrupp där de erbjöds en kontantbonus om de snabbt hittade nytt arbete. Experimentet visade att de som var i testgruppen i genomsnitt upplevde kortare perioder av arbetslöshet, samt att de faktiskt inte hade lägre löner efter arbetslösheten jämfört med kontrollgruppen (som bestod av övriga arbetslösa) (ibid., s 494).

De naturliga experiment som den svenska arbetslöshetsförsäkringen gett oss de senaste tio åren visar att ersättningsgraden är mycket viktig även för de arbetssökande i Sverige. Först hade Sverige sänkningen från 90 till 80 procent av utebliven inkomst och sedan den temporära (visade det sig) sänkningen från 80 till 75 procent. När sänkningen till 75 procent genomfördes så visade det sig att sannolikheten att undslippa arbetslöshet ökade med ungefär 10 procent för de arbetslösa (Carling et al., 2001, s 767). Detta är en kraftig effekt som visar att de ekonomiska incitamenten som finns i den svenska arbetslöshetsförsäkringen har stora effekter på de arbetslösas beteende.

Undersökningarna visar tydligt anser jag att det finns förutsättningar till att den svenska arbetslöshetsförsäkringen förmodligen kunde fungera bättre genom att sänka ersättningsgraden något. Det skulle uppenbarligen skapas betydligt starkare incitament för de arbetslösa att mer aktivt söka nytt arbete, samtidigt som ersättningsgraden fortfarande skulle ge rimliga konsumtionsmöjligheter för den arbetslöse. De arbetslösa tycks ju styras i sitt beteende till stor del av de ekonomiska incitamenten.

7.2 Ersättningens varaktighet

Ett av de viktigaste inslagen i arbetslöshetsförsäkringen som ger incitament att söka arbete är risken för utförsäkring om den arbetslöse inte anstränger sig tillräckligt eller inte sänker sin reservationslön tillräckligt (vilket antas vara det som hindrar anställning). Det tidigare

svenska systemet där deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kvalificerade de arbetssökande till nya perioder av ersättning i praktiken för all framtid, var ur effektivitetssynpunkt helt förkastlig, anser jag. I kombination med den höga ersättningsgraden fanns det inte särskilt starka, ekonomiska incitament att över huvudtaget anstränga sig för att hitta nytt arbete. Nu fungerar den svenska arbetslöshetsförsäkringen betydligt bättre än tidigare. Det är dock avgörande för att upprätthålla incitamenten att tidsbegränsningen i systemet faktiskt uppfattas som reell av de arbetslösa.

Den svenska arbetsmarknaden kännetecknas av en betydligt större tröghet än exempelvis den amerikanska. Beslutet att anställa eller avskeda en person är en del av en betydligt mer komplicerad process i Sverige. Därför anser jag det rimligt att svenska arbetslösa ges viss tid att söka de arbeten som bäst matchar deras kompetens. Trots detta är det mest optimalt med en avtagande ersättning. Det svenska systemet är endast avtagande i en brytpunkt då den maximala ersättningen efter 100 dagar sänks från 730 kr per dag till 620 kr per dag. Detta är dessutom endast en sänkning av taket och inte en sänkning av ersättningsnivån. Det innebär att de arbetslösa som hade en högre tidigare inkomst och når upp till taket drabbas av en avtagande profil på ersättningsnivån, medan de som har en lägre förlorad inkomst inte upplever någon minskning av ersättningen efter 100 dagar och därmed inte heller några ökade incitament. Detta ger det svenska arbetslöshetsförsäkringssystemet ytterligare en dimension av omfördelning där de fattigaste arbetslösa får en större andel av sin förlorade inkomst kompenserad. Samtidigt är det ofta just dessa arbetslösa som tidigare haft relativt lågavlönade arbeten som har det svårast att hitta nya arbeten. Det skulle kunna hänga ihop just med att de upplever svagast incitament att snabbt hitta nytta arbete.

Även vad gäller ersättningens varaktighet så visar internationella undersökningar vanligen att sannolikheten att komma ur arbetslösheten ökar markant just veckan då ersättningen tar slut (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 24). Här kan det finnas vissa skillnader i resultatet mellan olika länder eftersom varaktigheten i ersättningen varierar stort mellan olika länder, precis som ersättningsnivån. Exempelvis har de flesta delstater i USA en maximal ersättningsperiod om 26 veckor, jämfört med den nyligen inrättade maximala 60 veckorna i Sverige.

En undersökning med spanska data visade även den en markant ökning i viljan att acceptera arbetserbjudande i slutet av ersättningstiden (Gonzalo, 2002, s 2185). Precis samma mönster fanns i studien av den svenska förändringen från 80 procent till 75 procent som också redovisar att sannolikheten att hitta arbete ökar för alla grupper runt den sextionde veckan av arbetslöshet (Carling et al., 2001, s 773).

Som jag redovisar i tabell 4 (bilaga 2) så har antalet långtidsinskrivna utan arbete de senaste två åren sjunkit stadigt sedan 1999 och tycks ha stabiliserat sig på en nivå av drygt en tredjedel jämfört med nivån 1999. Till skillnad från antalet långtidsarbetslösa så ändrar sig antalet utan arbete de senaste två åren endast långsamt och det är små förändringar mellan månaderna. Statistiken innefattar dock ett par problem. För det första förde AMS inte denna typ av statistik förrän 1999 vilket gör att det är svårt för mig att avgöra hur många som var långtidsinskrivna mer än två år under tidigare år och månader. Det kanske inte var ett konstant högre antal personer innan 1999 utan en topp just det året. Jag tror dock inte att så var fallet eftersom antalet långtidsinskrivna utan arbete de senaste två åren varierar väldigt lite månad för månad. För det andra gäller statistiken endast fem och ett halvt år vilket är ganska lite tid. De mönster som jag tycker mig se kanske försvinner i längre tidsserier.

Den stora minskningen sammanfaller tyvärr inte med förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen under början av 2000-talet då bl.a. ersättningens varaktighet förändrades genom införandet av en möjlig utförsäkring. Efter förändringarna genomfördes har antalet individer som varit utan arbete de senaste två åren istället legat tämligen konstant. Nivån är dock på ungefär en tredjedel jämfört med för sex år sedan vilket är en positiv utveckling. Samtidigt är det dock negativt att den positiva utvecklingen av allt färre långtidsinskrivna utan arbete mer än två år tycks ha stagnerat och fastnat på en i slutändan alldeles för hög nivå.

Siffrorna som visar på långtidsarbetslösheten som en andel av alla arbetslösa (tabell 3) tycks inte ha påverkats mycket av de förändringar som skedde i början av 2000-talet. Det är dock mycket svårt att enbart med hjälp av dessa siffror dra några säkra slutsatser. Framför allt beror detta på att statistiken som finns tillgänglig från AMS tidigare än 2001 enbart använder definitionen utan arbete sex månader som långtidsarbetslöshet. Den nya skärpningen av möjligheten till utförsäkring blir svår att skönja med enbart denna definition eftersom de förstärkta incitamenten att söka eller acceptera arbetserbjudanden infinner sig något senare. Utförsäkringen är ju fortfarande relativt långt borta vid sex månaders arbetslöshet.

7.3 Beskattningen

Det svenska systemet tar i nuläget ingen hänsyn till vare sig individers eller arbetsgivares historik då finansieringen av försäkringssystemet har utformats. Det är inte optimalt eftersom

den samhälleliga kostnaden för arbetslösheten inte tas med i arbetsgivarnas beräkningar när de tar beslut om avskedanden. Det leder till att arbetsgivarna kanske överutnyttjar möjligheten att variera sin mängd arbetskraft på övriga arbetsgivares och samhällets bekostnad. Om beskattningssystemet av arbetsgivare istället tar hänsyn till hur många avskedningar en viss arbetsgivare bidragit till arbetslöshetsförsäkringen med så internaliseras kostnaden för samhället i arbetsgivarens beslut angående avskedandet. Om en arbetsgivare ändå väljer att utnyttja möjligheten att ofta avskeda och anställa personer så får den arbetsgivaren betala relativt mer än övriga arbetsgivare till arbetslöshetsförsäkringen eftersom denne arbetsgivare belastar systemet i högre grad än övriga arbetsgivare (Fredriksson – Holmgren, 2004, s 34).

Jag håller dock med Fredriksson och Holmgren om att det förmodligen skulle bli alldeles för negativt för den svenska arbetsmarknaden att kombinera den här typen av beskattning med den nuvarande lagen om anställningsskydd (ibid., s 34). Arbetsgivare som redan tänker en extra gång innan de anställer en person, skulle tveka ännu mer om de förutom de redan stora svårigheterna att avskeda någon dessutom skulle få betala mer efter att personen avskedats. Då blir det ofta ekonomiskt effektivare att inte anställa personen och istället kanske hyra personal eller försöka klara behovet av arbetskraft med hjälp av utökad övertid eller något liknande. Så fast arbetslöshetsförsäkringen i sig skulle ha blivit bättre med beskattning i relation till hur mycket individer och företag använder systemet så överväger de negativa konsekvenserna i kombination med övrig arbetsmarknadslagstiftning. Det skulle förmodligen förvärra situationen särskilt för de långtidsarbetslösa som redan har det svårt att komma in på arbetsmarknaden ytterligare.

Dessutom anser jag att det finns ett stort värde i att ha ett så enkelt skattesystem som möjligt.

7.4 Lönebildningen

En mer generös ersättningsnivå innebär också att de arbetslösa begär (och får) en högre lönenivå än de annars skulle ha haft. Amerikanska studier tyder på att en ökning av ersättningsgraden med 10 procent ger en ökning för efterföljande löner med 7 procent för män och med 1,5 procent för kvinnor (Borjas, 2005, s 494). Även sökmodellen jag använder visar att ökad generositet i ersättningsnivån sänker alternativkostnaden och därmed marginalkostnaden för fortsatt sökande. Det leder ju till höjda reservationslöner och sätter

press uppåt på lönerna. En del av arbetslösheten uppkommer rimligen just för att lönerna inte justerar sig nedåt i tillräcklig grad när ekonomin går något sämre.

En ytterligare faktor som håller lönerna uppe är den starka fackliga representationen i löneförhandlingarna. Det traditionella systemet med kollektivavtal framförhandlade i samarbete med fackföreningarna gör att lönerna blir extra trögrörliga nedåt. Det beror på att fackföreningarna framför allt är intresserade av sina egna medlemmar och tar betydligt mindre hänsyn till de arbetslösa som inte hör till fackföreningen. Ytterligare arbetslöshet bland en fackförenings medlemmar kostar inget på marginalen för fackföreningen i löneförhandlingarna. På så vis ligger lönerna över den nivå som krävs för jämvikt på arbetsmarknaden. Om istället fackföreningarna på ett eller annat sätt får stå för kostnaderna av ökad arbetslöshet skapas incitament för fackföreningarna att minska arbetslösheten, vilket skulle gynna arbetsmarknaden och bidra till återhållsamhet i lönebildningen (Fredriksson – Holmlund, 2004, s 35).

7.5 Ett längre perspektiv

En studie av Harris Dellas tar upp risken för att arbetslöshetsförsäkringen bidrar till att skapa långtidsarbetslöshet på lång sikt. Eftersom de flesta arbetslöshetsförsäkringar använder sig av en minsta respektive högsta nivå på ersättningen så blir arbetslöshetsförsäkringen relativt mer fördelaktig för de lågavlönade. Det kan leda till att den nödvändiga anskaffningen av humankapital inte sker i samhället eftersom investeringen i utbildning motverkas något då taket jämnar ut avkastningen av utbildning i händelse av arbetslöshet. I längden riskerar vi därmed att få ett överutbud av lågutbildad arbetskraft med alla negativa effekter det får för samhället. Löneläget för de lågavlönade försämras, samhället drabbas extra hårt vid teknologiskt driven arbetslöshet, den teknologiska utvecklingen hämmas (eftersom den antas drivas av humankapitalutveckling) och produktiviteten och därmed bruttonationalprodukten per capita riskerar att försämras. Det är dock slutligen inte säkert att alla typer av arbetslöshetsförsäkringssystem leder till den här utvecklingen (Dellas, 1997, s 518). Även fast den här risken inte automatiskt blir sann i framtiden så är det ytterligare en sak att betänka när utformningen av arbetslöshetsförsäkringen beslutas.

8 Slutsatser

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen har genomgått flera förändringar som gjort den mer effektiv och optimal. Införandet av möjligheten till utförsäkring var nödvändig för att ge rimliga incitament för de arbetslösa att aktivt söka nytt arbete. Den avtagande tidsprofilen för ersättningen är också bra för incitamenten samtidigt som den ger de arbetslösa tid att skaffa information om arbetsmarknaden och jämföra olika alternativ. Effekten kunde förmodligen förstärkas ytterligare genom att skapa den avtagande tidsprofilen genom en sänkning av ersättningsnivån istället för en sänkning av taket. Nu ges inte alla förstärkta incitament med tiden utan endast för de mer välavlönade. Dessutom är det viktigt att utförsäkringsmomenten i systemet faktiskt fungerar som det ska och därmed skapar de ökade incitament att aktivt söka arbete som behövs när perioden av arbetslöshet fortgått ett tag.

Jag finner det troligt att den relativt generösa svenska arbetslöshetsersättningen bidrar till att förlänga arbetslöshetsperioderna till sådan grad att vi upplever onödigt omfattande långtidsarbetslöshet. Därför finns det rum anser jag att sänka ersättningsnivån något. Den relativt höga ersättningsnivån bidrar dessutom till att hålla upp lönenivån och det bidrar i sin tur till mer omfattande arbetslöshet och större svårigheter för de långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden.

Det återstår att se hur handläggarna på arbetsförmedlingen hanterar de nya möjligheterna till mer systematiska sanktioner av de arbetslösa som inte söker tillräckligt aktivt. Att ha tillgång till effektiva sanktioner som upplevs som ett reellt hot av den arbetssökande är nödvändigt för att förstärka incitamenten bland alla kategorier av arbetslösa.

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen har även för liten koppling mellan kostnaden för systemet och dem som bidrar till arbetslösheten, anser jag. Idag subventioneras hela systemet av staten. För att göra systemet mer rättvist borde någon koppling mellan dem som kan påverka antalet arbetslösa och finansieringen av systemet skapas. Risken att hamna i arbetslöshet är alldeles för slumpartad för att lägga kostnaden på de personer som spenderat mycket tid i arbetslöshet. Däremot vore det rimligt att arbetsgivare och fackföreningar får bättre incitament att hålla nere arbetslösheten i stort, vilket även bör sänka

långtidsarbetslösheten. Den omfattande svenska arbetsmarknadslagstiftningen försvårar dock möjligheten att påverka företagen eftersom de förmodligen enbart skulle bli ännu försiktigare med att anställa personer som de sedan riskerar att tvingas avskeda senare. Fackföreningarna, som är en starkt bidragande orsak till att lönenivån hålls högt uppe, skulle dock behöva starkare incitament att även ta minskandet av arbetslöshet och framför allt långtidsarbetslöshet i beaktning vid löneförhandlingarna.

Flera av inslagen i arbetslöshetsförsäkringen fungerar även inkomstutjämnande och systemet är fördelaktigare för de sämst ställda. Det kan generellt sett säkert innebära ökad välfärd för samhället i och med en ekonomiskt mer lika struktur, men det borde förmodligen inte ske genom arbetslöshetsförsäkringen. Jag anser istället att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen bör fokusera på att ge de arbetslösa incitament att återinträda på arbetsmarknaden. Försäkringen ska underlätta omställningsperioden mellan två arbeten, inte försvåra möjligheten att få arbete eller göra arbete mindre attraktivt för den arbetslöse. Det ska löna sig att arbeta.

9 Referensförteckning

- Borjas, George J., 2005. *Labor Economics*. Third Edition. Boston: McGraw – Hill
- Bosworth, Derek – Dawkins, Peter – Stromback, Thorsten, 1996. *The Economics of the Labour Market*. Harlow: Longman.
- Carling, Kenneth – Holmlund, Bertil – Vejsiu, Altin, 2001. ”Do Benefit Cuts Boost Job Finding?: Swedish Evidence from the 1990s”, *Economic Journal*, vol 111, s 766-790.
- Dellas, Harris, 1997. “Unemployment insurance benefits and human capital accumulation” *European Economic Review*, vol 41, s 517-524.
- Fredriksson, Peter – Holmlund, Bertil, 2004. ”Hur ser en optimal arbetslöshetsförsäkring ut?”, *Ekonomisk Debatt*, nr 4, s 22-38.
- Fredriksson, Peter – Holmlund, Bertil, 2005. ”Optimal unemployment insurance design: time limits, monitoring, or workfare”, Institute for Labour Market Policy Evaluation, Working Paper 2005:13.
- Gonzalo, Maria Teresa, 2002. ”A new look at the UI effects on transitions from unemployment into wage employment in Spain: the limited duration of the UI benefits entitlement”, *Applied Economics*, vol 34, s 2177-2187.
- Gruber, Jonathan, 1997. “The Consumption Smoothing Benefits of Unemployment Insurance”, *The American Economic Review*, vol 87, s 192-205.
- Lundborg, Per, 2000. ”Nittioalets förlorare”, *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, nr 4, s 235-247.
- Ura 1999:11 = “Om långtidsarbetslöshetens orsaker”, Arbetsmarknadsstyrelsen, 1999.

Bilaga 1

Tabellerna är skapade med hjälp av Lena Stoltz, AMS analys & utredningsenhet.

Siffrorna är hämtade från AMS individdatabas.

Antal arbetslösa, genomsnitt per månad, Riket												
År	Män				Kvinnor				Samtliga			
	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa
1992	53 401	112 560	20 095	186 055	38 054	72 406	13 240	123 700	91 455	184 966	33 335	309 755
1993	69 136	161 183	32 282	262 601	53 932	110 070	20 764	184 766	123 068	271 252	53 046	447 367
1994	60 910	153 291	36 472	250 674	51 013	112 557	24 119	187 689	111 924	265 848	60 591	438 362
1995	54 960	144 993	38 215	238 168	51 269	119 537	27 206	198 012	106 229	264 530	65 421	436 180
1996	46 344	135 492	38 387	220 222	41 733	117 315	28 283	187 331	88 077	252 807	66 669	407 553
1997	40 730	123 091	35 728	199 548	35 434	105 894	26 114	167 441	76 163	228 984	61 842	366 989
1998	28 234	98 583	29 468	156 285	23 328	84 390	21 543	129 261	51 562	182 972	51 012	285 546
1999	23 272	90 815	37 600	151 688	18 448	78 186	28 359	124 993	41 721	169 001	65 959	276 681
2000	17 825	72 574	36 540	126 939	14 296	63 435	26 574	104 305	32 121	136 009	63 114	231 244
2001	18 460	59 596	29 133	107 188	14 015	51 112	20 693	85 820	32 475	110 708	49 826	193 009
2002	19 165	61 123	25 130	105 418	13 985	49 493	16 943	80 420	33 150	110 616	42 072	185 838
2003	24 585	73 667	29 178	127 430	17 852	58 959	18 782	95 593	42 437	132 626	47 959	223 023
2004	24 498	79 100	31 492	135 090	18 295	65 457	20 359	104 111	42 793	144 557	51 851	239 201
2005*	25 220	76 856	31 575	133 650	19 140	68 291	21 604	109 035	44 360	145 147	53 179	242 685

Tabell 1.

Antal långtidsarbetslösa, genomsnitt per månad, Riket												
År	Män				Kvinnor				Samtliga			
	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa
1992	17 074	25 744	6 685	49 504	9 847	14 434	4 651	28 933	26 922	40 179	11 336	78 436
1993	23 951	46 696	13 054	83 701	15 977	29 397	8 570	53 943	39 927	76 093	21 624	137 644
1994	19 992	42 918	15 224	78 134	14 451	27 954	9 932	52 337	34 443	70 873	25 156	130 471
1995	18 938	41 780	16 452	77 170	15 859	29 944	11 599	57 402	34 797	71 724	28 051	134 572
1996	12 392	35 683	15 637	63 712	10 024	27 339	11 596	48 959	22 416	63 021	27 233	112 670
1997	10 689	30 559	13 523	54 770	7 862	22 440	9 769	40 071	18 551	52 999	23 292	94 841
1998	4 028	18 504	9 053	31 584	2 672	12 694	6 266	21 633	6 700	31 198	15 319	53 217
1999	2 497	16 854	11 699	31 050	1 573	11 624	8 750	21 947	4 070	28 478	20 449	52 997
2000	1 903	14 575	15 293	31 771	1 171	10 599	11 172	22 942	3 075	25 173	26 465	54 713
2001	2 051	8 991	11 342	22 384	1 272	6 391	8 127	15 790	3 324	15 382	19 469	38 174
2002	2 133	9 353	8 831	20 317	1 267	6 247	6 224	13 738	3 400	15 600	15 055	34 055
2003	4 200	14 998	10 217	29 415	2 541	10 118	6 628	19 287	6 741	25 116	16 845	48 702
2004	2 939	19 856	12 457	35 252	1 700	13 992	7 905	23 597	4 639	33 848	20 362	58 849
2005*	2 199	18 276	11 501	31 976	1 352	13 903	7 697	22 952	3 552	32 179	19 198	54 928

Tabell 2.

Andel långtidsarbetslösa av arbetslösa, Riket												
År	Män				Kvinnor				Samtliga			
	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa	-24 år	25-49 år	50- år	Summa
1992	32,0	22,9	33,3	26,6	25,9	19,9	35,1	23,4	29,4	21,7	34,0	25,3
1993	34,6	29,0	40,4	31,9	29,6	26,7	41,3	29,2	32,4	28,1	40,8	30,8
1994	32,8	28,0	41,7	31,2	28,3	24,8	41,2	27,9	30,8	26,7	41,5	29,8
1995	34,5	28,8	43,1	32,4	30,9	25,0	42,6	29,0	32,8	27,1	42,9	30,9
1996	26,7	26,3	40,7	28,9	24,0	23,3	41,0	26,1	25,5	24,9	40,8	27,6
1997	26,2	24,8	37,8	27,4	22,2	21,2	37,4	23,9	24,4	23,1	37,7	25,8
1998	14,3	18,8	30,7	20,2	11,5	15,0	29,1	16,7	13,0	17,1	30,0	18,6
1999	10,7	18,6	31,1	20,5	8,5	14,9	30,9	17,6	9,8	16,9	31,0	19,2
2000	10,7	20,1	41,9	25,0	8,2	16,7	42,0	22,0	9,6	18,5	41,9	23,7
2001	11,1	15,1	38,9	20,9	9,1	12,5	39,3	18,4	10,2	13,9	39,1	19,8
2002	11,1	15,3	35,1	19,3	9,1	12,6	36,7	17,1	10,3	14,1	35,8	18,3
2003	17,1	20,4	35,0	23,1	14,2	17,2	35,3	20,2	15,9	18,9	35,1	21,8
2004	12,0	25,1	39,6	26,1	9,3	21,4	38,8	22,7	10,8	23,4	39,3	24,6
2005*	8,7	23,8	36,4	23,9	7,1	20,4	35,6	21,1	8,0	22,2	36,1	22,6

Tabell 3.

* (januari – juli)

Långtidsarbetslösheten definieras som antalet personer som varit utan arbete under minst de sex senaste månadernas tid. För ungdomar under 25 år gäller dock 100 dagar istället för sex månader.

Bilaga 2

Tabellen är skapad av mig med hjälp av statistik från AMS offentliga statistik.

Siffrorna är avrundade till närmsta hundratal. Årsgenomsnittet för 2005 gäller jan-juni.

Årtal	Månad	LTA*	Årsgenomsnitt	LTI 2 år**	Årsgenomsnitt
1999	jan	47100	52983	91000	82567
	feb	44700		90300	
	mar	43100		88700	
	apr	43500		87500	
	maj	42400		86000	
	jun	46500		85200	
	jul	56700		85200	
	aug	58300		81200	
	sep	56000		77200	
	okt	56500		74700	
	nov	61400		72100	
	dec	79600		71700	
	2000	jan		72500	
feb		68900	67700		
mar		66700	65300		
apr		65300	63300		
maj		56500	60500		
jun		56200	61000		
jul		60500	61000		
aug		55700	58000		
sep		46800	55200		
okt		37100	53000		
nov		32900	51900		
dec		37400	52500		
2001		jan	36500	38175	55300
	feb	34800	53700		
	mar	35300	52300		
	apr	36100	50700		
	maj	35300	49600		
	jun	38100	49900		
	jul	44400	49500		
	aug	44700	47800		
	sep	41800	46000		
	okt	37400	44700		
	nov	34400	44000		
	dec	39300	44600		
	2002	jan	37200		34058
feb		34800	43100		
mar		34900	42500		
apr		33300	41500		
maj		31600	40900		
jun		31700	41000		
jul		36100	40900		

	aug	36100		40600	
	sep	32500		39700	
	okt	30600		39400	
	nov	30600		39300	
	dec	39300		40000	
2003	jan	37000		39900	
	feb	36400		39100	
	mar	38400		38200	
	apr	41400		37300	
	maj	42700		36900	
	jun	44500	48708	37000	36883
	jul	52100		37100	
	aug	54300		35100	
	sep	54300		35700	
	okt	55300		35300	
	nov	57600		35200	
	dec	70500		35800	
2004	jan	68500		36200	
	feb	67700		35900	
	mar	67100		35500	
	apr	66400		35400	
	maj	61500		35400	
	jun	56900	58825	35700	35867
	jul	62000		36200	
	aug	56800		36000	
	sep	50800		35500	
	okt	47700		35700	
	nov	45200		35800	
	dec	55300		37100	
2005	jan	51600		37700	
	feb	52000		37400	
	mar	55000		37300	
	apr	55800		37000	
	maj	54000		36200	
	jun	54300	53783	36300	36983

Tabell 4.

*Långtidsarbetslösa. Definieras som antalet personer som varit utan arbete minst de senaste sex månaderna (100 dagarna för dem under 25 år).

**Långtidsinskrivna utan arbete minst de senaste 2 åren.